

letky a úloha Antonína Růžka seznámila posluchače s působením profesora Růžka na trestním odboru Ministerstva spravedlnosti ČSR. Poslední referát s názvem *Studium a výuka trestního práva na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v meziválečném období* přednesl JUDr. Jiří Šouša, Ph.D., (Ústav právních dějin Právnické fakulty Univerzity Karlovy), který posluchačům přiblížil v obecné rovině studium trestního práva na pražské právnické fakultě, jakož i studijní milníky profesora Antonína Růžka.

Po skončení diskuze k posledním příspěvkům moderátor vědeckou konferenci uzavřel.

Již z výčtu pronesených referátů a jejich témat je zřejmé, že vědecká konference *Trestní právo procesní – minulost a budoucnost* měla vysokou odbornou úroveň. Téma konference svedlo do Prahy přední odborníky na trestní právo z České republiky a ze Slovenské republiky. Referáty přednášejících i diskuse k tématům konference přinesly řadu inspirativních myšlenek, podnětů, závěrů a cenných informací nejen pro nauku trestního práva, ale také pro zákonodárce při tvorbě nového trestního řádu. Konference ukázala, že řada témat, jimž se ve svých pracích věnoval profesor Antonín Růžek, i jím nabízených řešení, je plně aktuální i v současnosti. O tom svědčí i ta skutečnost, jak hned v úvodu konference konstatoval profesor Jiří Jelínek, že řada aktuálních soudních rozhodnutí věnovaných otázkám podstaty skutku a totožnosti skutku obsahuje doslovné citace z děl profesora Antonína Růžka.

Literárním výstupem z této mezinárodní konference bude kolektivní monografie, jež brzo vyjde v nakladatelství Leges, Praha, které bylo laskavým donátorem této akce.

Jiří Mulák\*

### Zpráva z vědeckého workshopu „Compliance v tuzemských společnostech“

Dne 23. září 2016 proběhl v prostorách Právnické fakulty Univerzity Karlovy v pořadí již druhý vědecký workshop týkající se *compliance* programů. Tentokrát nesl název *Compliance v tuzemských společnostech*. Podtituly workshopu pak byly *Specifika compliance v koncernových vztazích a Procesní aspekty trestního stíhání právnických osob*.

Workshop byl opět pořádán studenty doktorského studia výše uvedené fakulty, Mgr. Bc. Klárou Hurychovou, Ph.D., (katedra obchodního práva) a Mgr. Michalem Sýkorou (katedra trestního práva) v rámci jimi řešeného grantového projektu *Komparativní analýza pravidel compliance ve vybraných zahraničních právních řádech a v České republice*, podpořeného Grantovou agenturou Univerzity Karlovy.

Workshopu se zúčastnilo několik desítek posluchačů (vedle desítky aktivních účastníků také přes dvě desítky účastníků pasivních z řad akademiků, advokátní a firemní praxe, studentů i laické veřejnosti). Vystoupili na něm jak odborníci z akademické obce, tak rovněž specialisté zabývající se implementací a fungováním *compliance* programů v praxi a advokáti. Vystoupení přednášejících byla rozdělena do dvou tematických bloků, a to dle výše jmenovaných podtitulů workshopu. V rámci každého bloku probíhala velmi podnětná diskuze, z níž vzešlo mnoho zajímavých teoretických, ale i praktických postřehů.

---

\* JUDr. Jiří Mulák, interní doktorand na katedře trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy. E-mail: mulakj@prf.cuni.cz. Tato zpráva je výstupem projektu Grantové agentury Univerzity Karlovy č. 398216 *Základní zásady trestního řízení de lege ferenda a právo na spravedlivý proces*, řešeném na Právnické fakultě Univerzity Karlovy.

První blok workshopu věnovaný koncernovým specifickým *compliance* svou prezentací zahájila řešitelka již zmíněného projektu, *Mgr. Bc. Klára Hurychová, Ph.D.* Její příspěvek nesl název *Modifikace corporate governance v rámci koncernu*. Na úvod svého vystoupení přednášející nastínila nové pojetí koncernového práva v zákoně o obchodních korporacích s důrazem na nově výslovně upravený, francouzským konceptem *Rozenblum* ovlivněný mechanismus udílení nevýhodných pokynů k obchodnímu vedení v rámci (tzv. přiznaného) koncernu. Upozornila na některé nejednotné názory vztahující se k této problematice (například zda jsou mateřskou společností udílené pokyny k obchodnímu vedení pro dceřinou společnost závazné, či nikoli, nebo kdo zkoumá přítomnost koncernového zájmu podle § 81 z. o. k.). Ve vztahu k ne/závaznosti udělených pokynů se vyslovila pro závěr, že diskuzi o povaze pokynů v praxi je třeba korigovat optikou skutečnosti (byť ta není právně relevantní), že takové pokyny vždy budou závazné fakticky (budou prosazovány „silou“ ze strany mateřské společnosti). Po představení zákonné úpravy (tj. *hard law*) přednášející doplnila, že *soft law* (především kodexy *corporate governance*) koncernová specifika v zásadě nezohledňují. Zdůraznila proto, že je klíčové, aby mateřská společnost zajistila vytvoření efektivních pravidel *corporate governance* (tzv. *subsidiary* či *downstream governance*), která budou dostatečně zohledňovat jak potřeby celé skupiny (tj. koncernový zájem a jednotné řízení), tak také lokální, právní (a daňová), funkční, ekonomická, kulturní a další specifika jednotlivých členů koncernu (dceřiných společností). Neplatí zde tedy pravidlo *one size fits all*. *Governance* systémem mateřské společnosti zpravidla nelze bez potřebných modifikací přenést na jednotlivé společnosti dceřiné. Svůj příspěvek pak přednášející uzavřela konstatováním, že mateřská společnost musí nastavit pravidla tak, aby zajistila dostatečnou efektivitu jednotného řízení (skrze duální mandáty, kontrolní mechanismy v podobě informačních povinností a auditu, schvalovací mechanismy atp.) při zachování nezbytné míry nezávislosti a samostatnosti rozhodování a fungování dceřiných společností.

Na úvodní přednes navázala s velmi praktickou přednáškou na téma *Efektivní řízení compliance rizik v rámci koncernových vztahů* *Štěpánka Černá* ze společnosti KPMG Česká republika, s.r.o. Svě vystoupení otevřela poznatkem z praxe, podle něhož pro tuzemské společnosti platí, že *compliance* nevěnují tolik pozornosti, jak by zřejmě bylo nutné. Většina tuzemských dceřiných společností sice deklaruje soulad s *compliance* pravidly svých mateřských společností, společnosti však zůstávají pasivní, aniž by *compliance* mechanismy a řízení rizik skutečně aktivně využívaly. To může mít v případě zjištění *non-compliance* pro členy skupiny, ale i pro koncern jako celek zásadní negativní dopady (ať již finanční, obchodní či reputační). Na druhou stranu však připustila, že zavedení a udržování fungujícího *compliance* na úrovni dceřiných společností je velmi nákladné, a to i pro samotné společnosti mateřské. Mateřské společnosti zpravidla nerozumí lokálním specifickým fungování jejich dceřiných společností, nejsou dostatečně schopny určit rizika na straně těchto společností a nezvládají pružně reagovat na nastalé změny (například v důsledku změn legislativy). V druhé části svého příspěvku přednášející pokračovala konstatováním, že byť mnoho společností (dle pokynu mateřské společnosti) zavádí prevenční mechanismy (např. školení zaměstnanců), dále nezkoumá odpovídající reakci (například zda zaměstnanci těmto školením rozumí a postupují dle pokynů na nich prezentovaných). Na závěr svého vystoupení tak zdůraznila, že v rámci interního auditu dceřiné společnosti společností mateřskou by měl být důraz kladen na hledání a pochopení lokálních a souvisejících specifík fungování této dceřiné společnosti.

Další přednášející v rámci prvního bloku workshopu byla *Lucie Kokešová* ze společnosti CBRE s.r.o. Úvodem svého příspěvku věnovaného *Řízení konfliktu zájmů* nastínila možné projevy existujícího střetu zájmů v rámci činnosti společnosti (např. *dual agency*, kdy určitý subjekt zastupuje zájmy obou smluvních či jinak kooperujících partnerů, dále pak sledování

vlastních finančních a personálních zájmů konkrétními osobami v rozporu se zájmem společnosti, či využívání obchodních kontaktů pro soukromé účely). Následně vypočetla a popsal klíčové negativní dopady existujících zájmových střetů, a to především reputační dopady, výhody plynoucí konkurenci, ztrátu zisku, právní následky či vznik škody. Efektivní *compliance* program by proto dle přednášející měl vést k omezení rizika existence zájmových střetů. Mezi nástroje, které k tomuto lze využít, zařadila mimo jiné kontinuální (nikoli pouze periodickou) kontrolu, lokalizaci a hlášení rizik, zavedení tzv. čínských zdí (*chinese walls*) zajišťujících oddělení kompetencí a informačních toků v rámci společnosti (včetně např. zaheslování tisku, tzv. *secure printing*), dále pak zajištění nezbytné komunikace ohledně těchto rizik a jejich detekci či pravidla získávání a evidenci obchodních příležitostí. V závěru svého příspěvku navázala na předřečnice a zdůraznila, že i pro řízení konfliktu zájmů v rámci *compliance* platí, že jeho zavádění v rámci dceřiných společností z vůle společnosti mateřské musí šetřit lokální specifika fungování těchto dceřiných společností, a to již proto, aby tyto mechanismy nebyly z jejich strany vnímány jen jako administrativní zátěž. Zavádění *compliance* mechanismů na úrovni dceřiných společností by tudíž mělo ideálně nalézt podporu a být prosazováno jimi samotnými s využitím lokálních zkušeností a precedentů.

První blok svým zajímavým příspěvkem na téma *Praktické poznatky k zajišťování compliance v podnikatelských seskupeních* uzavřel JUDr. Vladimír Valenta ze společnosti ČEZ, a. s. Svůj přednes zahájil poznatkem, dle něhož míra uplatňování vlivu v rámci skupiny podporuje či znesnadňuje zajišťování *compliance* ve skupině. Zdůraznil, že v rámci koncernu je vhodné zřídit *compliance* útvar, který bude plnit poradní funkci či přímo zajišťovat správu majetkových účastí v rámci dceřiných společností, a to s důrazem na individualizaci přístupu vůči jednotlivým členům koncernu (zohledňující odlišné předměty podnikání a činnosti, odlišné regulační požadavky, jazykové a kulturní bariéry atp.). Ze své zkušenosti pak doplnil, že je nezbytné při implementaci a vynucování *compliance* pravidel (především ve vztahu k zaměstnancům) spolupracovat také s odborovými organizacemi na úrovni jednotlivých členů skupiny. Pro efektivní fungování *compliance* je pak dle něj klíčové identifikovat rizika, která mohou potenciálně v rámci fungování skupiny vznikat, rizika následně kontinuálně monitorovat a vytvořenou „mapu rizik“ také pravidelně aktualizovat. Takový požadavek s sebou zákonitě nese nutnost provádět interní šetření mateřskou společností u společností dceřiných. Zároveň však přednášející v závěru svého vystoupení zdůraznil, obdobně jako přednášející před ním, že pro to, aby *compliance* na úrovni dceřiných společností fungovalo efektivně, je nezbytné, aby jej tyto společnosti vnímaly jako vlastní „imunitní“ systém, a nikoli jako administrativní přítěž uplatňovanou ze strany společnosti mateřské.

Druhá část workshopu byla zaměřena na procesní aspekty trestního stíhání právnických osob. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „zákon o trestní odpovědnosti právnických osob“), byl sice v době konání konference v účinnosti již pátým rokem a počet trestně stíhaných osob, a tedy i zkušeností s vedením trestního řízení proti nim, neustále roste, z legislativního pohledu jde však stále o úpravu novou, jejíž interpretace a aplikace v praxi vyvolávají řadu otázek, které dosud nebyly řešeny v judikatuře Nejvyššího či Ústavního soudu. Rovněž tuzemské odborné literatury, která by se zaměřovala na otázku trestního procesu vedeného proti právnické osobě, je bohužel stále poskrovnu.

Blok svým příspěvkem otevřel Mgr. Jan Staněk, LL.M., advokát trvale spolupracující s advokátní kanceláří KŠD LEGAL, který se zaměřil na právní úpravu účinné lítosti. Jde o jeden z mála institutů, jež zákonodárce výslovně zakotvil v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob (viz § 11 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob). Přednášející se dále soustředil na porovnání institutu účinné lítosti v trestním zákoníku a v zákoně o trestní

odpovědnosti právnických osob, zabýval se jeho aplikací v praxi podle obou právních úprav. Dále se zabýval dosavadní rozhodovací praxí, kdy bylo třeba konstatovat již výše uvedenou skutečnost, totiž že není dostupná relevantní judikatura, neboť tam, kde se aplikuje účinná lítost, obvykle případ končí na nižších stupních soudní soustavy či v přípravném řízení. Přednášející taktéž komentoval statistické údaje týkající se aplikace účinné lítosti.

*Mgr. Michal Sýkora*, advokát trvale spolupracující s advokátní kanceláří Gřivna & Šmerda s. r. o., se zaměřil na téma práva odepření výpovědi v trestním řízení vedeném proti právnické osobě, a to jak z pohledu osoby, která zastupuje právnickou osobu v probíhajícím trestním řízení (zde není pochyb o tom, že může jako kterýkoli jiný obviněný využít práva nevypovídat), dále z pozice osoby, která za jiných okolností právnickou osobu běžně zastupuje (člen statutárního orgánu, jednatel apod.), ale nemůže tak činit v aktuálním trestním řízení, a nakonec z pozice osoby, která na základě konkrétního důvodu může právnickou osobu považovat za osobu blízkou. U druhé a třetí skupiny osob se názory na možnost odepřít výpověď z uvedených důvodů různí a téma bude v budoucnu jistě ještě dále odborně diskutováno.

Ve svém příspěvku *Dramatické změny v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob s účinností od 1. prosince 2016* se *JUDr. Lukáš Bohuslav, Ph.D.*, člen katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy, zaměřil na aktuální novelu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Tato zásadně mění koncepci vymezení okruhu trestných činů (viz § 7 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob), kterých se může právnická osoba dopustit, z dosavadního pozitivního taxativního výčtu na výčet negativní, tj. právnická osoba se s účinností od 1. prosince 2016 může dopustit všech trestných činů s výjimkou výslovně uvedených. Druhou, pro procesní praxi zřejmě významnější změnou, je podle § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob možnost právnické osoby zprostit se trestní odpovědnosti, pokud vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu zabránila, přičemž se nerozlišuje, zdali za právnickou osobu jednal „běžný“ zaměstnanec [viz § 8 odst. 1 písm. d) zákona o trestní odpovědnosti právnických osob] či osoba ve významnější pozici typu člen statutárního orgánu [viz § 8 odst. 1 písm. a) až c) zákona o trestní odpovědnosti právnických osob]. Dosavadní úprava totiž zjednodušeně řečeno umožňovala pouhé nepřičítání jednání uvedeného „běžného“ zaměstnance, pokud právnická osoba provedla taková opatření, která měla provést podle jiného právního předpisu nebo která po ní lze spravedlivě požadovat [srov. § 8 odst. 2 písm. b) zákona o trestní odpovědnosti právnických osob]. Pro doplnění je vhodné uvést, že zákonodárce se rozhodl i po novele tento institut v zákoně ponechat, a je tedy otázkou, jaký je vlastně od 1. prosince 2016 vzájemný vztah § 8 odst. 2 písm. b) a § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.

Na uvedené téma následně navázal i *JUDr. Jakub Blažek*, advokát, který se zabýval liberací právnické osoby v trestním řízení. Při výkladu klíčového ustanovení § 8 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a otázky tvorby a aplikace *compliance* programů využil své praktické zkušenosti z trestních řízení vedených proti právnické osobě. Po příspěvku následovala diskuze týkající se systematického zařazení § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.

*Doc. JUDr. Tomáš Gřivna, Ph.D.*, advokát a člen katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy, se ve svém příspěvku *Aktuální problémy úkonů právnické osoby v trestním řízení (§ 34 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob)* věnoval problémům praxe při zvolení osoby, která má obviněnou právnickou osobu v trestním řízení zastupovat. Uvedená úprava je totiž někdy ze strany orgánů činných v trestním řízení zneužívána v tom smyslu, že všichni členové vedení právnické osoby jsou formálně označeni jako svědci, tudíž nemo- hou právnickou osobu podle § 34 odst. 4 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob

zastupovat. Takové právnické osobě je pak podle § 34 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob ustanoven opatrovník, u něhož však hrozí nebezpečí, že nemůže bez náležité znalosti jejich vnitřních mechanismů fungování a bez skutečného zájmu o otázku její další budoucnosti efektivně hájit její zájmy.

Workshop uzavřel příspěvek *Mgr. Pavla Kohúta*, advokátního koncipienta, který se ve svém příspěvku zabýval hmotněprávními a procesními aspekty právního nástupnictví právnických osob v kontextu s jejich možnou trestní odpovědností. V části hmotněprávní nastínil problémy při výkladu § 10 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, kdy z ustanovení není zřejmé, zda se případy přechodu trestní odpovědnosti právnické osoby týkají tzv. singulární či univerzální sukcese. V části procesní se zabýval možnou totožností obviněné právnické osoby s osobou poškozenou.

Obdobně jako první ročník, i tentokrát sklídl workshop velmi pozitivní ohlasy a vzbudil zájem účastníků o jeho další pokračování. Zájem účastníků potvrdil stále rostoucí význam a aktuálnost *compliance* pro tuzemskou praxi, a to především s ohledem na vývoj trestní odpovědnosti právnických osob.

Řešitelé projektu plánují v roce 2017 uspořádat další workshop zaměřený na vybraná podtémata v rámci široké materie *compliance*. Zároveň bude z jejich strany v témže roce publikována monografie shrnující výsledky jejich grantového projektu. Monografie nese předběžný název *Compliance programy (nejen) v České republice* a bude vydána nakladatelstvím Wolters Kluwer.

Klára Hurychová\* – Michal Sýkora\*\*

---

\* Mgr. Bc. Klára Hurychová, Ph.D., absolventka doktorského studia Právnické fakulty Univerzity Karlovy. E-mail: Kulhankova.Kl@seznam.cz. Tato zpráva je výstupem projektu Grantové agentury Univerzity Karlovy č. 1692214 *Komparativní analýza pravidel Compliance ve vybraných zahraničních právních řádech (USA, Austrálie, Velká Británie, Francie, Německo, Rakousko, Švýcarsko) a v České republice*, řešeném na Právnické fakultě Univerzity Karlovy.

\*\*Mgr. Michal Sýkora, doktorand katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy, advokát. E-mail: michal.sykora@akgs.cz.